

Wat niemand ziet

Jan Zwaaneveld

Wat niemand ziet

*verhalen
uit een donker tijdperk*

Voor Cilja

(c) 2021 Jan Zwaaneveld
Alle rechten voorbehouden
Foto omslag (c) Maite Vanhellemont
Foto auteur (c) Cilja Zuyderwyk
NUR 303
ISBN 9789464355147

In the dark I hear you sing

(Mary - Agnes Obel)

De uittocht

We zetten onze eerste stappen. Gingen voor het eerst naar buiten. Er was geen tijd. Er was geen hoop. Er was. We weten nog dat buiten wit was, en ook zacht en koud en blauw. We weten nog dat onze ouders lachten.

We zagen voor het eerst de zon, de maan. De sterren kwamen later pas. We vonden in de tuin een vliegenzwam, een schat tussen de struiken. We woonden in een sprookjestuin, speelden onze kleine spellen, hinkstapsprongen op de tegels. We zagen voor het eerst de kleur van bloed op onze knieën. Het waren nog maar eerste stappen.

We hoorden voor het eerst de vogels zingen, zagen korenbloemen en papavers in het weiland vol geheimen. We bespieden hazen, beslopen zachte reeën in de lage ochtendmist. We hoorden voor het eerst een koekoek in het bos achter de duinen. We waren blij dat hij geen grap was.

We klimmen over hekken, liepen het verboden weiland in. Doken weg voor scholeksters, die woedende bewakers met hun feloranje snavels. We schepten sloten leeg en vonden stekelbaarsjes, salamanders.

Er was geen tijd. De wereld was een toverbal.

Een boer liet ons een mol zien. Hij had hem met een klem gevangen. Zijn vacht was zwart en zacht als de haren van een meisje. Het bloed liep uit zijn roze neus, zijn graafhandjes verplaatsten lucht. Er was geen hoop. Er was. We bevrijdden honden van hun ketting, lieten vogels uit hun kooien. Zo werden we onrustig.

Later gingen we de straat op. Onze ouders zeiden dat het niet te laat mocht worden. Maar te laat, dat was het al. Er was geen tijd. We waren weg.

We gingen naar de velden, de velden zonder horizon. De aangebroken dag was nauwelijks te overzien. We hadden thuis beloofd dat het niet te laat zou worden, maar hoe konden we dat weten? We waren impulsief en we hadden wilde plannen. We waren boordevol van rock 'n' roll, van drank en liefde, overstromden van de lust en de zucht naar avontuur. Vanuit de verte klonk gegrom van de verboden discotheek, onweerstaanbaar, dwingend als een bronstig beest.

Ze wachtten in die verte, pas ontpopte, rauwe meiden. Ze trilden nog als dieren, maar ze lustten onze lijven. We bouwden jagershutten en we lokten ze naar binnen, prikten er hun dromen door en smeten ze naar buiten. Huiden onder hoogspanning, aanraken was sterven.

We leken door de tijd te zweven en uit alle macht probeerden we wat langzamer te leven. Er was geen hoop. Er was.

We trokken verder door de velden, de laaiend hete velden. Vergaten ons in bloeddorst, trokken messen, schopten, sloegen. We vochten ons een weg door het vrije veld van eer. We zwalkten door de velden, de met bloed besmeurde velden. We hadden altijd dorst en we dronken ons onschuldig. We huilden en we dronken tot we alles weer vergaten.

We waren heer en meester op die eindeloze vlakte, verveelden onze zinnen bot en onze geesten scherp. Toch zagen we pas later dat we veel van ons verloren. We kropen weg in huizen, gingen onderweg kapot.

We gingen naar de velden, de velden zonder horizon. We lieten deuren open staan, verlieten snel het huis. We zeiden onze ouders dat het niet te laat zou worden.
Dat bleek achteraf een leugen.
We kwamen nooit meer terug.

Blind

De trein die me van Beijing naar Beidahe moet brengen, zwoegt kreunend en puffend als een ouwe pindaverkoper door de hoofdstad van China, het centrum uit, de uitgestrekte grauwe buitenwijken door en uiteindelijk – de hemel zij dank – de stad uit.

Kilometerslange stroken met vuilnis flankeren de spoorlijn. Ze flikkeren hier hun afval trouwens niet alleen langs de rails neer. Overall waar je kijkt zie je plastic zakken en tasjes, lege blikjes, papier, schillen, glas en andere rotzooi rondslingeren. In iedere boom en struik hangt plastic, alsof het eraan groeit.

Zo nu en dan zit er iemand langs de spoorlijn te schijten. Alles is hier even smerig.

De ellende is al begonnen op de luchthaven. Na een veel te lang verblijf in een vliegtuig dat naarmate de uren verstreken steeds bedompter en benauwder was geworden, de lange rijen voor de grenscontrole die door de uniformdragers van dienst hemeltergend traag werden weggewerkt en het wisselen van een aantal dollars voor Chinese RMB's met behulp van een onbegrijpelijke machine, liep ik de aankomsthal uit, naar buiten. Er overviel me een gevoel van opluchting, alsof ik de tandartspraktijk verliet nadat me was verteld dat de zenuwbehandeling waarop ik had gerekend niet nodig was. Ik bleef even stilstaan, ademde een paar keer diep in en uit en keek omhoog, naar de vrijwel wolkeloze hemel die dit idioot grote, vreemde land overspant.

Daarna ging ik op zoek naar de taxistandplaats, waar mijn oog al snel viel op een rode auto van een mij onbekend merk, glimmend als een opgewreven appel, met een taxibordje op het dak en een chauffeur in onberispelijk pak ernaast die officieel

oogde en vriendelijk naar me knikte zonder opdringerig te zijn. Toen ik hem een kaartje liet zien waarop in het Mandarijn de naam van mijn hotel stond, noemde hij in moeizaam maar beleefd Engels een prijs die me zeer schappelijk leek. Ik was dan ook zonder enige argwaan ingestapt.

Een dure vergissing, want toen deze chauffeur mijn bagage in de kofferruimte had opgesloten en ik op de nepleren achterbank van zijn auto was neergeploft, doodmoe van de lange reis maar in de troostrijke veronderstelling dat ik nu snel in mijn comfortabele Beijingse hotel zou zijn, zette hij de meter uit, joeg zijn wagen de snelweg op en begon na een zeker aantal kilometers de oorspronkelijke vraagprijs met honderden procenten te verhogen, iets waartegen ik uiteraard verontwaardigd protesteerde. Dat moedigde de man alleen maar aan om op hoge toon steeds meer geld te eisen, tot een bedrag was bereikt dat nog maar ternauwernood voldaan kon worden met het geld dat ik had gewisseld op het vliegveld en waarvan ik dacht er voor minimaal vier dagen genoeg aan te hebben.

Toen ik weigerde om akkoord te gaan met het geëiste bedrag, stopte de taxicrimineel langs de snelweg, maakte de kofferbak open, smet mijn bagage op de vluchtstrook en sommeerde me schreeuwend om zijn voertuig te verlaten. Ik keek even rond, maar dat leek me geen goed idee. Er was in geen velden of wegen iets anders te bekennen dan die snelweg waarover oude, stinkende auto's voort raasden met zwarte rookpluimen erachter en onbegrijpelijke Chinezen erin.

Ik heb hemel en aarde moeten bewegen om de oplichter zo ver te krijgen dat hij me toch naar mijn hotel bracht. Tegen het geëiste, veel te hoge bedrag, dat wel.

Het was al snel duidelijk dat mijn besluit om China op eigen houtje te bezoeken een enorme vergissing was. Ik heb nog geen enkel bewegwijzerings- of ander bord in andere dan Chinese

karakters gezien. Ik heb nog vrijwel niemand ontmoet die iets anders dan Mandarijn spreekt, ondanks de verzekering van de reisorganisatie, Gele Draak Reizen ('Chinaspecialisten', staat er in vette gele letters op hun catalogus), dat veel mensen in China, en zeker in Beijing, tegenwoordig Engels spreken. Zelfs de medewerkers van de zogenaamde Tourist Office spraken geen letter Engels. Van een informatief telefoongesprek vanuit het hotel kon dan ook geen sprake zijn toen in de loop van mijn tweede en tevens laatste dag in Beijing bleek dat mijn treinkaartje nog altijd niet was afgeleverd aan de balie van hotel Xinqiao.

Die morgen was ik zowat gestikt in de Beijingse smog tijdens een bezoek-uit-verveling aan het Plein van de Hemelse Vrede, een plek waar je volgens velen geweest moet zijn en dat ik op dringend advies van Gele Draak Reizen had opgenomen in mijn reisschema, maar waar honderdduizend gestreste Chinezen me het vredig rondwandelen onmogelijk maakten en waar ik vanwege de in het Chinees opgestelde informatiebordjes geen idee had waar ik naar stond te kijken.

Ik zag mijn treinkaartje Beijing-Beidahe ook niet meer komen, ondanks de verzekering van Gele Draak Reizen dat de Tourist Office altijd erg zorgvuldig is met de bezorging van de kaartjes. Enkel omdat het reisbureau me - op mijn aandringen - het adres had gegeven, vond ik na een helse zoektocht de Tourist Office op zo'n twintig minuten lopen van mijn hotel, in een benauwd zijstraatje waar rijen platanen grauwe, beroete huizen aan het oog trachtten te onttrekken.

Ik was Beijing na anderhalve dag al spuugzat en ik wilde nu echt naar Beidahe, de plaats die beroemd is vanwege zijn uitermate gunstige ligging voor het waarnemen van vogeltrek langs de Oost-Aziatische kust. Want dat is wat ik er ga doen, mocht je je dat afvragen, en ik realiseer me dat iedere niet-vogelaar nu denkt dat ik een halvegare ben. Misschien is dat

ook wel zo. Maar hoe het ook zij, ik wilde beslist niet het risico lopen dat ik nog langer in Beijing moest blijven omdat mijn treinkaartje niet tijdig werd afgeleverd.

Veel beter had ik natuurlijk met een van de vele georganiseerde vogelreizen naar Beidahe kunnen gaan, maar ik ben nu eenmaal liever op mezelf en tijdens een ernstige aanval van mensenschuwheid had ik besloten dat ik geen zin had in een groepsreis en ben zodoende in handen van Gele Draak Reizen gevallen. In plaats van zo nu en dan een paar beleefdheden te moeten uitwisselen met collega-vogelaars, word ik nu gedwongen om contact te maken met de ene sadistische Chinees na de andere.

Wat had ik ook verwacht van een volk dat honden en vleermuizen eet.

In de Tourist Office, een volkomen kaal kantoortje van pakweg drie bij drie, waar zelfs geen portret van de Grote Leider hing, zat achter een geheel lege balie waarboven een kaal peertje brandde een verveeld uitzierende vrouw die geen flauw idee had wat ik daar kwam doen of waar ik het over had. Het leek haar ook volstrekt niet te interesseren.

'Train ticket,' probeerde ik en deed, toen die woorden geen enkele herkenning bij de vrouw teweeg leken te brengen, in arren moede het geluid van een trein na: 'tsjoeketsjoeketsjoek!' Ze keek me aan of ik niet goed bij mijn hoofd was.

'Gele Draak', bracht ik hulpeloos uit, 'Yellow Dragon Travel! I am from The Netherlands!'

De vrouw schreeuwde iets. Er bleek zich achter de balie nog een kamer te bevinden, waaruit zich na enige tijd een oude, trage man tevoorschijn sleepte. Ze wisselden een paar knauwerige klanken met elkaar terwijl ze naar mij keken of er zojuist een yeti hun kantoor was komen binnenwandelen. De man haalde zijn schouders op en liep naar buiten. De vrouw verdween in het kamertje achter de balie.

Ik ging maar zitten op het enige bankje dat de Tourist Office rijk was. Wat moest ik anders? Ik kon onmogelijk weer vertrekken zonder treinkaartje, dan kon ik immers beter meteen weer op het vliegtuig naar Nederland stappen.

Na tien minuten kwam de oude man terug in gezelschap van een andere, jongere man.

'What?' vroeg die laatste.

Hij spuwde het woord in mijn gezicht alsof het een rochel was.

'Train ticket,' antwoordde ik niettemin hoopvol.

'Name?'

'De Geest, d e g e e s t. From The Netherlands.'

De jonge man wisselde op luide toon een paar woorden met de oude Chinees. Uiteindelijk sloften ze samen naar de balie en begonnen te zoeken in een la waarin vele tientallen witte enveloppen lagen die op stapeltjes bij elkaar gebonden waren met elastiekjes.

Eindelijk komt er schot in de zaak, dacht ik.

Maar na een paar lange minuten zoeken schudde de oude Chinees zijn hoofd en zei iets tegen de jongere man.

'No ticket for you,' zei deze. 'Tomorrow come back.'

Maar tomorrow zou om tien uur 's morgens mijn trein gaan. Ik schatte de kans dat ik nog op tijd mijn kaartje zou bemachtigen dan ook in op nihil.

Toen ik me vanmorgen om halfnegen echter met de zenuwen in mijn lijf opnieuw meldde bij de Tourist Office, stond er een heel andere man achter de balie, die ook geen woord Engels sprak maar moeiteloos mijn ticket uit de la tevoorschijn toverde.

Ik zou om halftien door een via het hotel gereserveerde en volgens de wet van Gele Draak daarom betrouwbare taxi opgehaald worden om naar het station van Beijing te worden gebracht. Ik had nog lichtelijk bezorgd geprobeerd duidelijk te maken dat ik een halfuur wat krap vond, maar men had mij

allerwege gerustgesteld en na langdurig gebaren, klanken en tekeningetjes op de achterkant van een vergeeld foldertje te hebben uitgewisseld met de dienstdoende hotelmedewerker meende ik te begrijpen dat het station zich op slechts vijf minuten rijden van het hotel bevond.

Bij de eerste de beste afslag stuitte de taxi echter op een file, en wel één van een zodanig solide aard dat er geen enkele beweging in zat. Omdat ik in de verte het station al kon zien liggen, besloot ik om uit te stappen en een poging te wagen om met mijn bagage, bestaande uit een koffer op wieltjes en een fototas van aanzienlijk formaat, min of meer rennend het station te bereiken.

Dat viel mee. Ik stond in minder dan geen tijd voor de ingang. Ik stapte opgelucht naar binnen en kwam terecht in een ruimte die leek op een van alle machinerie gestripte fabriekshal, die gevuld was met een krioelend mierennest aan mensen. Aan de beide zijanten van de enorme ruimte liepen brede, schemerige gangen waaraan geen einde leek te komen. Hijgend en zwetend liep ik er doorheen, zo snel ik kon, zonder resultaat. In die hele enorme ruimte was er geen perron te bekennen. Evenmin was er een voor buitenlanders leesbare aanduiding te vinden waaruit was op te maken waar de reiziger die voor een station toch tamelijk essentiële locaties kon vinden of waar hij een informatiebalie zou aantreffen.

Niet dat ik hem had zien vertrekken, maar om even over tien wist ik dat ik mijn trein had gemist. Die was ongetwijfeld zonder mij vertrokken vanuit een of andere goed afgeschermd ondergrondse spelonk die voor een sterveling van niet-Chinese komaf volstrekt onvindbaar was weggestopt.

Ik vond uiteindelijk een balie waar ik doodmoe en gedeprimeerd mijn kaartje liet zien aan de man die het geval blijkbaar bemande. Die keek naar mijn kaartje en toen naar mij - zijn ogen projecteerden het woord 'stommeling' op mijn